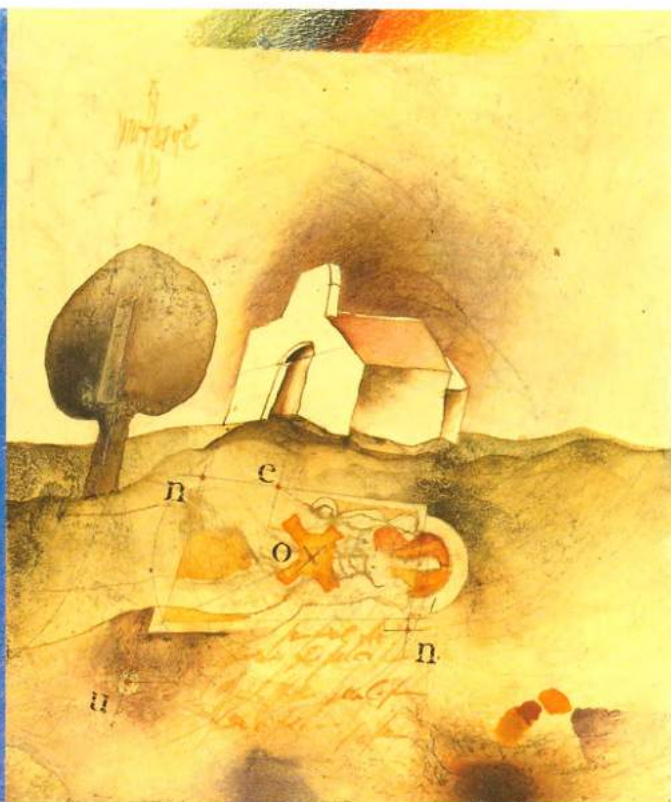

M. TREPŠIĆ,
Diptih

TREMA, selo JI od Križevaca. U zaseoku Pintići nalazi se ranobarokna kapela Sv. Julijane (XVI–XVII. st.). Ima brod s ravnim stropom i peterokutno presvođeno svetište, a nad pročeljem drveni tornjić. U kapeli barokni oltari, propovjedaonica, orgulje (sred. XVIII. st.) i kipovi skupine *Golgota* (druga pol. XVII. st.).

LIT.: UTH – Križevci.

TRENKOVO, selo SZ od Požege. U selu je jednokatna kasnobarokno-klasticistička kurija sagrađena 1819. Ima mansardni krov, a na glavnome pročelju balkon ispod kojega je ulazni trijem s arkadama. Uz dvor je park engleskoga tipa.

LIT.: V. Radauš, *Spomenici Slavonije iz razdoblja XVI–XIX. stoljeća*, Zagreb 1975.

TREPŠE, Marijan, slikar, grafičar i scenograf (Zagreb, 25. III. 1897 – 4. X. 1964). Završio Akademiju u Zagrebu 1918 (B. Čikoš-Sesija). God. 1919. nastavlja studij na Akademiji u Pragu (M. Švabinsky), baveći se poglavito grafikom. God. 1920 – 22. boravi u Parizu gdje radi na Académie de la Grande Chaumière. Sudjeluje na svim izložbama Proljetnoga salona (1919–28), unutar kojega s Uzelcem, Gecanom i Varlajem čini »Grupu četvorice«. God. 1925. započinje kao scenograf s Calderonovom *Gospođicom Davolicom* u Hrvatskome državnom kazalištu u Zagrebu, gdje ostaje sljedeće 32 godine (A. Chenier, *Umberto Giordano*, 1927; G. Verdi, *Moć sudbine*, 1928; J. Gotovac, *Ero s onoga svijeta*, 1935; L. Pirandello, *Henrik IV*, 1939; G. Puccini, *Manon Lescaut*, 1941). Uz slikarstvo, grafiku i scenografiju bavio se vitrailom (*Golgota* u kapelici Raspetoga Isusa u Zagrebu, 1935).

Za školovanja u Zagrebu slika pod utjecajem tzv. hrvatske škole (posebice M. Kraljevića), a u Pragu dolazi u dodir s njem. ekspresionizmom. U Parizu upoznaje slikarstvo Vlamincka, čiji će utjecaj biti jedan od vidljivijih u njegovu kasnijem razdoblju. Iz Pariza je u Zagreb donio izvjesnu mjeru klasicizma. Socijalni motivi, grčeviti pokreti napregnutih tijela, oštra i izlomljena crta osnovna su obilježja tih radova. Prizori ubojstava i krčmi kao i biblijska tematika dobra su podloga izrazu emocionalne napetosti, a motivi iz polusvijeta pokazuju Kraljevićev utjecaj (*Suzana*, 1919; *U separeu*, 1919; *Kod kartanja*, 1920; *Ubojstvo*, 1920). I akvareli iz tih godina pokazuju istovrsnu dramatiku (*Golgota*, 1920), no u njima se već osjeća najava racionalnoga sabiranja, težnja prema kristalizaciji prostora. Kubističke značajke najbolje pokazuje litografija *Čovjek, konj i pas* (1920), u kojoj trokutni oštih kutova poništavaju svaki ugođaj i djelo približavaju oblikovnoj samobitnosti. Uskoro akt postaje dominantan motiv u njegovu slikarstvu. Akvarel *Žena prije spavanja* (1921/22) lirska je

varijanta njegova ekspresionizma, sva pretočena u materiju svjetla. Od 1921, kada ekspresionističko raspoloženje u Zagrebu dolazi do vrhunca, do 1923. nastaju akvareli s karakterističnim motivima (*U krčmi*, 1922; *Oko stola*, 1923), dok je mapa litografija iz 1923. nedvojbeno nadahnuta klasicizmom. To je ujedno vrijeme tzv. konstruktivnoga slikarstva u nas; linija se povezuje, volumeni postaju naglašeniji, a boja je stišana do zemljanih tonova (*Portret djevojčice*, 1923; *Dvije djevojke čitaju*, 1923). Idiličnija *Djevojka s vrčem* (1926) pojavljuje se u mnogobrojnim varijacijama. Od 1930. slikar sve češće kratkim udarcima kista rastvara zatvoreni oblik i rasvjetljava boju, a slike sve više odišu intimizmom. Nakon 1933. češće se okreće prirodi, pa tada nastaju serije krajolika iz okolice Zagreba i motivi s

M. TREPŠE, *Portret mladoga Krleže*

M. TREPŠE, *U kavani*, Zagreb, Moderna galerija

Jadrana (*Jesen*, oko 1935; *Rim kraj Zagreba*, 1937; *Tunjera*, oko 1937). U tim se djelima gubi zatvorenost punoga oblika, ali ostaje određena »zaleđenost« dojmova. Tek poslije 1937. nastupa izvjesno »omekšanje« oblika, a slikom prevladavaju površine ustreptale boje (*Ribari*, oko 1943; *Stari maslinik*, oko 1950).

U svojem ranijem razdoblju bio je avangardist. Poslije u njegovim djelima prevladava virtuoznost tehnike no, s vremenom, pod utjecajem svojega dugogodišnjega scenografskog rada — češće se priklanja dekorativnosti. No i u razdoblju popuštanja tragalačke znatiželje nastaju ostvarenja visoke umjetničke razine (*Veliki dol*, 1933; *Harmonikaš*, 1936; *Prijatelj iz Kazališne kavane*, oko 1955). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1930, 1932 — s V. Branišom, 1933, 1936, 1937, 1939, 1942, 1962), gdje mu je posthumna izložba priredena 1969. a retrospektivna 1975.

LIT.: *Lj. Babić*, Umjetnost kod Hrvata, Zagreb 1943. — *M. Peić*, Marijan Trepše, Republika, 1965, 2—3. — *B. Gagro*, Slikarstvo Proljetnog salona 1916—1928, ŽU, 1966, 2. — *V. Novak Oštrić*, Marijan Trepše (katalog), Zagreb 1969. — *Z. Rus*, Usnuli avangardist, Kolo, 1969, 5. — *G. Quien*, Marijan Trepše — retrospektivna izložba (katalog), Zagreb 1975. — *V. Maleković*, Ekspresionizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1980. — *Isti*, Kubizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1981. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. G. Q.

TREŠČEROVAC, selo nedaleko od Ozlja. Uz Kupu na uzvisini nalazi se jednostavan jednokatni dvorac. U treščerovačkome polju otkrivena je prapov. nekropola kulture žarnih polja; grobne žare, keramičko posuđe i brončani predmeti datiraju nekropolu u kasno brončano doba.

LIT.: *J. Šmic*, Arheološki podaci Karlovca i okoline, u zborniku: Karlovac 1579—1979, Karlovac 1979.

TRG, selo kraj Ozlja na Kupu. U ambijentu s još donedavno očuvanim starinskim seoskim drvenim kućama (brvnarama) nalazi se gotička kapela Svih svetih (od 1334. spominje se kao župna crkva »omnium sanctorum de Foro«), barokizirana potkraj XVIII. st. Uz brod je četverokutno svetište s romanički oblikovanim prozorom, pokraj svetišta je sakristija, uz glavno pročelje zvonik. Iz doba baroka su oltari, slike i propovjedaonica.

LIT.: *E. Laszowski*, Grad Ozalj i njegova okolina, Zagreb 1929, str. 21—24. — *A. Horvat*, Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju, Zbornik gradskog muzeja Karlovac, I, Karlovac 1964, str. 27, 38. — *Selo Trg kod Ozlja*, Beograd 1969. A. Ht.

TRIBANJ, selo pod Velebitom u SZ Dalmaciji. Sastoji se od nekoliko zaselaka. U Tribnju-Mandalini je gotička crkva Sv. Magdalene. U Tribnju-Šibuljinama pravosl. parohijska crkva i crkva Sv. Trojice (u njima su ikone iz XVII—XIX. st.).

TRICK, Nikola, slikar (Virovitica, 23. VIII. 1926 — 10. X. 1984). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1951. Specijalni tečaj slikarstva završio 1953 (Đ. Tiljak). Bio je lik. pedagog u Virovitici (do 1960). U početku gustim namazima boje slika ciklus *Krošnje*. Poslije toga radi portrete i pejzaže, osobito motive iz stare Virovitice. Samostalno je izlagao u Virovitici (1960, 1961, 1963, 1964, 1975, 1984) i Zagrebu (1963). Monografska izložba priredena mu je u Osijeku 1987/88.

LIT.: *M. Špoljar*, Nikola Trick (katalog), Virovitica 1984. — *O. Švajcer*, Nikola Trick, Osijek 1987. O. Šr.

TRIFUNIĆ, obitelj dalm. graditelja i klesara (XVI. i XVII. st.). Od njezinih se članova ističu *Ivan*, koji 1566. zajedno s Ivanom Stijovićem gradi kulaštar franjevačkoga samostana u Zadru; *Petar*, koji u XVI. st. radi na kapeli gl. oltara zadarske crkve Sv. Šimuna te *Miho*, koji u XVII. st. radi na crkvi Sv. Lovre u Šibeniku i na župnoj crkvi u Betini.

LIT.: *Horvat—Matejčić—Prijatelj*, Barok.

TRIFUN KOTORANIN, zlatar (Kotor, ? — poslije 1498). Prvi put se spominje 1450. u Kotoru; bio zet i vjerojatno učenik kotorskoga zlatara Antuna Izaha. Od 1473. nekoliko godina boravio u Moskvi gdje je radio predmete od plemenita metala za ruskoga kneza Ivana Vasiljeviča. U Kotoru su očuvana dva njegova rada, oba u katedrali Sv. Tripuna: srebrni križ gotičkih oblika (spominje se u jednoj ispravi iz 1473) i relikvijar u obliku ruke od pozlaćena srebra, urešen rozetama i reljefnim poprsjem Krista (potpisan 1483).

LIT.: *R. Kovjanić*, Trifun Kotorški, moskovski zlatar, Glasnik Etnografskog muzeja u Cetingu (Cetinje), 1964, 4. R.

TRILJ, naselje uz rijeku Cetinu na J rubu Sinjskoga polja. Nastaje na raskrižju rim. cesta prema Naroni i Bosni. Na uzvisini Gardun bio je rim. *Tilurium*. Pronađen je dio trofeja, spomenika podignuta nakon pobjede nad Delmatima, s prikazom pokorenih Ilira. Kaštel se spominje u VI. st., a zbog strateške važnosti njime se koriste Mlečani još krajem XVII. st. U rijeci je otkriven natpis koji obilježava popravak mosta (*Pons Tiluri*) za cara Marka Aurelija 184, te votivna ara sa starog rim. mosta s imenom rijeke Hippius (Cetina). Na mjesnome groblju pronađen zlatni nakit izrađen u tehnici granulacije te zlatnik cara Konstantina V. Kopronima iz VIII. st. O trajanju naselja svjedoči više srednjovj. nekropola (Groblje, Latinčeve kuće, tvornica »Cetinka«). Na obronku brda Borinovac, na lijevoj obali Cetine, istraženo je kasnosrednjovj. groblje sa stećcima.

LIT.: *Lj. Karaman*, Zlatni nalaz na Trilju nedaleko Sinja, VjAHD, 1921. — *S. Gunjača*, Topografska pitanja na teritoriju stare cetinske županije s ekskurzijama o ubikaciji Setovije i Tilurijuma, Split 1937. — *M. Abramić*, O predstavama Ilira na antiknim spomenicima, Časopis za zgodovino in narodopisje (Maribor), 1937. — *S. Gunjača*, Još jedan nalaz starohrvatskog nakita u Trilju, HZ, 1948. — *Isti*, Nov prinos ubikaciji Tilurijuma, VjAHD, 1950. — *Isti*, Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji, II, Zagreb 1975, str. 8—18. — *M. Zaninović*, Vojni značaj Tilurija u antici, u knjizi: Cetinska krajina od prethistorije do dolaska Turaka, 8, Split 1984. — *N. Cambi*, Gardunski trofej, ibid. V. K.

TRNSKI, Velimir, slikar (Donja Velika, 24. I. 1947). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1971 (Lj. Ivančić) i specijalizirao grafiku na Rietveld akademiji u Amsterdamu. Slika senzualne ženske likove i konje pod jakim utjecajem bečke secesije (*Renesansne dame*, 1985; *Eiffelov toranj u Dugome Selu*, 1990; *Čekajući*, 1994). — Samostalno izlagao u Dugome Selu, Zagrebu, Budvi, Sv. Stefanu, Koprivnici, Beču, Parizu, Bruxellesu, Klagenfurtu, Hagu i dr.

LIT.: *P. Thuilliant*, Trnski, Pariz 1988. — *J. Depolo*, Velimir Trnski (katalog), Koprivnica 1994. R.

TROGIR, grad na Z strani Kaštelanskoga zaljeva. Pov. jezgra naselja nalazi se na otočiću u uskome kanalu između kopna i otoka Čiova. U blizini arheol. nalazi iz starijega kamenog doba. Na okolnim brdima koja uokviruju plodno polje nalazila su se utvrđena naselja, gradine iz II. i I. tisućljeća. Područje današnjega grada nastanjeno je već u prapovijesti, kada je vjerojatno određen njegov elipsasti oblik.

U II. st. spominje se *Tragurion*, naselje grč. kolonista iz Isse (Visa), koji ga ograđuju zidinama (ostaci djelomično istraženi) prilagođujući se vjerojatno zatečenim prilikama. Gradski je prostor bio organiziran po ortogonalnoj, pravilnoj mreži kao i prostor polja na kopnu, što se još nazire u parcelaciji. Pred zvonikom katedrale nađen je žrtvenik božice Here, što govori o kontinuitetu kulturnoga mjesta na gradskome trgu. Iz grčkoga razdoblja potječe natpis — psefizma (čuva se u samostanu Sv. Nikole). Dvije vrijedne grč. umjetnine nađene su u zbirkama plemićkih kuća pa njihovo trogirsko podrijetlo nije sigurno: u Cipikovo palači reljef što prikazuje ženu pri radu (sada u Muzeju grada Trogira), a u palači Statilić reljef s likom božanstva Kairosa (čuva se u zbirci samostana Sv. Nikole).

Rim. *Tragurium* spominje više ant. izvora, a Plinije Stariji piše da je grad (oppidum) čuven po kamenu. U kamenolomu na padinama obližnjega brda Sutilije nađeni su nedovršeni ant. stupovi i kapiteli te dva žrtvenika posvećena Heraklu. — Rim. se grad razvijao unutar zidina, a u polju na svojim posjedima rim. kolonisti grade gospodarska zdanja. Na kopnu pokraj raskršća uz bunar Dobrić nalazila se nekropola. Otkriveni su mnogi nalazi iz rim. vremena: deseci natpisa, uglavnom sepulkralnih, miljkazi, urne,

M. TREPŠE, *Golgota*. Zagreb, Moderna galerija